

"گوايه دهبي بچينه كوئ؟"

ويرانكارى و ٲراگواستنى به زور له كهركووك

ریکخراوی لیبووردنی نیودهولتهتی بزاقیکی جیهانیی زیاد له ۷ ملیون کهسه، که
بو دونیایهک خهبات دهکن تییدا هممووان چیژ له مافهکانی مروّف وهربگرن.

روانگهی ئیمه نهوهیه هموو کهسیک دهبی چیژ له هموو نهو مافانه
وهربگریت که له جاری گهردوونیی مافهکانی مروّف و پیوانه نیودهولتهتییهکانی
دیکهی مافهکانی مروّفدا ریزیان لی گیراوه.

ئیمه سهربهخوین له هموو حکومتهتیک، بیروکهیهکی سیاسی،
بهرژهوهندییهکی نابووری یان نایینتیک و بهگشتی مهسرهفمان له نهندامیهتی و
باربووی خهک دابین دهبیت.

ناوه روک

- 4 **1. کورته ی باس**
- 6 **2. شیوازی لیکۆلینهوه**
- 7 **3. پینشینه**
- 7 3.1 راگواستن له کمرکووک
- 8 3.2 هیزشی دهولتهی ئیسلامی
- 9 **4. مال پروو خاندن و راگواستن به زۆر**
- 9 4.2 گهرهکی واحید حوزمهیران، شاری کمرکووک
- 11 4.2 گهرهکهکانی دیکه ی شاری کمرکووک
- 12 4.3 قهزای دویز، پاریزگای کمرکووک
- 13 **5. دریزه ی راگواستن به زۆر و قایم بوونی بهر بهست له سه ر نازادی هاتوچۆ**
- 15 **6. یاسا و پیوانه نیوده ولته تیه کان**
- 17 **7. نه نجام و راسپارده کان**

1. کورتهی باس

دوای هیرشی مهرگبار و بهباشی ریکخراو و جینگهی سمر سوورمانی نهو گرووپه چهکارهی وا خوی به دهولتهی ئیسلامی (د ا) ناودهبات، بو سمر پاریزگای کمر کووک له ۲۱ ی تشرینی یهکهمی ۲۰۱۶، عهرهبی ناواره بیوی کمر کووک و عهرهبی نیشتهجیی پاریزگاکه، تووشی نشوست هاتون. لیکۆلینهوهی ریکخراوی لئیووردنی نیودهولتهی دهریدهخات که، له وهلامی هیرشهکهدا، دهسهلاتداریهتی له کمر کووک مالی سهدان عهرهبی سوننهی دانیشتووی کمر کووک و نهو عهرههانی ویران کردوه که له پاریزگاکانی نهبار، دیاله و سه لاهه دینهوه هه لاتیبونه نهوئ و به زور، سهدان بنه مالهانی دوای دهرکردن له کمر کووک، ناردۆته ناو کامپهکان. لیکۆلینهوه که ههروهه دهریدهخات که هیزه نهمنیهکان له کمر کووک فه مانیان به دانیشتووانی عهره ب و خه لکانی ناواری ناوخویی (IDPs) داوه بگه رینهوه شۆینه نهسلیهکانی خۆیان و به لگهی ههویهکانیشیان لئ زهوت کردون. باوهکوو هه ره شه که دژ بهو تاکه که سانه تا هیشتا به ریه نهبراه، به لام هه ره له ژیره ره شهی دهرکران و گه رانهوهی به زور مه لیدان.

له کاتیکیدا دهسه لاتداریهتی له کمر کووک رووبه رووی کیشیهکی به کجار زوری نهمنی بوتهوه، و ئه رکی پاریزگاریی ژیان و ناسایشی هه موو خه لکی هه موو نهو ناوچه میان له سه ره شانه که به کردوه له ژیره حوکمی نهواندایه، دیسانه که شه پاراستنی لایه نی ناسایش که پنیوسته ده بی هاوریزه ببت و مافه کانی تریش پاریزراو رابگریت. نهو شایه دیبانهی وا دوای ۲۴ ی تشرینی یهکهم – له لایهن لیکۆله رانی ریکخراوی لئیووردنی نیودهولتهیهوه له شۆینه که ده، له ناواریه کانی ناوخویی و دانیشتووانی دیکه ی کمر کووک، ریه رانی کۆمه لگایی، چالاکان و سیاسه تمه داران گروکوکران و به به لگهی وینه ی فۆتوگرافی ویرانییهکان و نیفاده ی فه ره می شه پشته گیری ده کرین، وا پیشان ده دن که حکوومه تی نیوه سه ره خۆی هه ریمی کوردستان (KRG)، که به کردوه کۆنترۆلی کمر کووک به ده سه ته وه یه، به هۆی پیشیل کرانی یاسای نیودهولتهی مرو فخرازی و یاسای مافه کانی مرو فقه وه، چۆنیه تی وه لامدانه وه ی به هه ره شه نهمنیهکان به لهدار بووه.

دوای نهوه ی دهولتهی ئیسلامی له ناوهر استه کانی سالی ۲۰۱۴ دا به شیک له عیراقی رامالی، سهدان هه زار ناواریه ی ناوخویی په نایان برده بهر کمر کووک، به لام رووبه رووی به ره به سته جار له گه ل جار قایمه تر بوونه ته وه له سه ره نازادیی جوولانه وه و توانای مسۆگه ره کردنی شۆینی بۆ نیشته جی بوونیان له شاری کمر کووک. بانگه وازی کار به ده ستهانی کمر کووک و سیاسه تمه داران بو گه رانه وه ی ناواریه ی ناوخویییهکان بو شۆینه نهسلیهکانی خۆیان که له ده سه ت دهولتهی ئیسلامی دهر هیران، ته نانه ت دوای هیرشه که به ره تریش بوته وه، نهویش له جهنگه وی نهو تو مه تبار کردانه دا که ده گوتری ناواریه ی ناوخویییهکان له مالی خۆیاندایه شه ره کهرانی دهولتهی ئیسلامیان دالده داوه.

دهسه لاتداریهتی کمر کووک جه ختی له سه ره کشانده نه میان لهو ناوچه نیه و له روژی ۲۱ ی تشرینی یهکهدا شایه دی هیرشی دهولتهی ئیسلامی بو. نهوان دانیشتوانیان به زور له مال دهر هاویشتووه و مالهکانیان له گه ره کی واحید حوزمیران له شاره که ویران کردون، که زۆریک دانیشتوو و ناواریه ی ناوخویی عهره بی پاریزگاکانی تر له خۆی دهگریت. دهسه لاتداریه تی ده لی ته نیا شۆینه نافر مییهکانیان ویران کردوه که دانیشتوو هکانیان به بی مۆله ت، له سه ره زهوی حکوومی دروستیان کردبوو. بی نهوه ی گوئ بدرینه هه ل و مه ره جه که یان، هیشتا نهو دانیشتووانه مافی نهو میان هه یه له بهر انه بهر دهر کردنی به زور مه لیدا، که به گویره ی یاسا نیودهولتهیهکان مه نع کراوه، پاریزگارییان لیکریت. دهسه لاتداریه تی ههروهه له روژی ۲۱ ی تشرینی یهکهدا، دانیشتوانیان له شۆینی خۆیان له گوندی قوتان و قوشکه یه له فه زای دوبری پاریزگای کمر کووک راگواستوو و له قوتان مالهکانیشیان رووخاندوون.

"موههیمه ن"، که له بهر خاتری پاراستنی ناسنامه که ی، ناوی گۆراوه، باوکی ۴۰ ساله ی ۱۰ مندال و خه لکی گوندیک له پاریزگای کمر کووک، له لایهن هیزه کوردیه که نه وه دوو جار ان به زور له مال دهر کراوه، یهکهم جار له سالی ۲۰۱۵ دا و جار هه پتیر له ۲۵ ی تشرینی یهکهمی ۲۰۱۶ دا. ناوبراو بو ریکخراوی لئیووردنی نیودهولتهی گیرایه وه چۆن پیاوانیک به جل و بهرگی یهکنه وای سوپایه وه روژی ۲۵ ی تشرینی یهکهم دانیشتوو انیان به مله وری له واحید حوزمیران دهر کردوه و درهنگتر هه مان شهو بولدوهر مالهکانیانی رووخاندوو.

“گوايه دهبي بچينه کوي؟”
ویرانکاری و راگواستی به زور له کمر کووک
ریکخراوی لئیووردنی نیودهولتهی

"پیشمرگه [هیزی سوپایی کوردی] فرمانی پیدام له گوندهکهی خۆم برۆمه دهرهوه، ههر بۆیهش مالم لیره بنیات نا... ئیستا وا جارێکی دیکه بێ مالم و حال کهوتووینتهوه، و ههمومان له مالمی براكهم پهنامان گرتوو. گوايه دهبی بجینه کوی؟"

پارێزگاری کهرکووک نهجمهددین کهریم، ئهوهی داوهته داوه که سیاسهتێکی فهرمی بۆ راگواستن ههیه و به ئاشکرا بهلێنی داوه ئاواره ناوخۆیهکان نهئیرتیهوه ئه ناوچهکانه و له ژێر دهسهلاتی دهولتهی ئیسلامیدان یان ئه شوینانهی و تێیدا شههر بهردهوامه، که نیاز له مووسل و ناوچهکانی دهوروبهری بێت. بهلام ههرچۆنیک ههیه، ریکخراوی لیبوردنی نیودهولتهی له سههر ئه برهوهیه که ههموو گهرانهوهیهک دهبی به خواستی خهڵکهکه بهرپوه بجیت. ئهوش به تایبهت خاوهنی گرنگایهتییه که بههۆی شههری بهردهوام، نهوونی ئاسایش و هێرشکاریی تۆلهسهندنهوهی بێ سزادرانی میلیشیا نیوه سوپاییهکان، ههروهها بههۆی مهعهی راشکاوی گهرانهوهی ههندیک له ئاواره ناوخۆیهکان بۆ شوینی ئهسلایی خۆیان له لایهن ههردوو لایهنی دهسهلاتداریهتی عێراقی و کوردیهوه، گهرچی ئه شوینانه لهمێزیشه له دهست دهولتهی ئیسلامی ئهستێزاونتهوه و ههیزهکانی حکومهت ئاسایشیان تێدا مسوگهر کردوه، ههیشتا گهرانهوهی به متمانه بۆ سهدان ههزار کهس له ئاواره ناوخۆیهکان، دیمهتێکی دووردهسته.

ریکخراوی لیبوردنی نیودهولتهی به توندی داوا له دهسهلاتدرانی کورد دهکات دهست بهجێ کۆتایی بێنن به راگواستنی زۆره ملن و تیکدانی ناقانونیی مالمی دانیشتیوانی عهرهب و ئاواره ناوخۆیهکان و بهلێن بدن ئاواره ناوخۆیهکان نهئیرنه دهرهوهی ناوچهکانی ژێر دهسهلاتی حکومهتی ههریمی کوردستان، یان به ههوهسکاری گوشار نهخهنه سههر دانیشتیوانی عهرهب که به زۆر له مالمهکانیان دهر بکهن و له ناو کامپهکاندا نیشهجێیان بکهن.

2. شیوازی لیکۆلینهوه

دهسكۆتهكانی ناو نهم كورته باسه له سهه بنهمای كۆمهله زانیاریهك دانراوه كه له ماوهی سهردانی تویژینهوه له لایهن لیکۆلهرانی ریکخراوی لیبووردنی نیودهولتهی له ناوهراست و باکووری عیراقددا گروکوو کراوه. له ماوهی نیوان ۲۴ ی تشرینی یهكهم و ۳۱ ی تشرینی یهكهمدا لیکۆلهرانی ریکخراوی لیبووردنی نیودهولتهی له سهه تهلهفون یان رووبهروو، وتووێژیان لهگهڵ ۱۱ تاكهكس كرد كه دواى ۲۱ ی تشرینی یهكهم به زۆرهملی له شاری كهركووك یان گوندهكانی ناحیهی دویز دهرکراون. ههروهها قسهیان لهگهڵ پینچ پیاوی خهلكی پارێزگای كهركووك كرد كه نیرراونهته ناو كهمهپهكانی پارێزگای ههولێر، ئهو كهسانه له بنهمالهكانیان جیا كراونهتموه و مۆلهتیا پینادریت بگهڕینهوه كهركووك. لیکۆلهرانی ریکخراوی لیبووردنی نیودهولتهی ههروهها چاویان به دانیشتوانی كهركووك، پارێزهران، چالاكان، سیاسهتمداران و ههلسووراوانی مرفایهتی كهوت یان به تهلهفون قسهیان لهگهڵ كردن. دهسكۆتهكان به بهلگهی فوتۆگرافی سهبارته به مآلانی زیان دیتوو له ناو شاری كهركووك و گوندی قوتان و ئیفادهی ریبهران و سیاسهتمدارانى كورد پشت قایم كراون.

ریكخراوی لیبووردنی نیودهولتهی چهندجار به نووسین، یان له چاوپێكهوتندا و لهوانه، له چاوپێكهوتنی مانگی ئهیری ۲۰۱۶ ی سهروك مهسعوود بارزانی، سهههك وهزیران نیچیرقان بارزانی و راویژكار مهسروور بارزانی، دنیگهراوییهكانی خۆی سهبارته به شیوهكانی راگواستنی به زۆره ملی و بهربهستهكانی سهه نازادیی جوولانهوهی عهرهبی سونهی ئاوارهبووی ناوخۆیی به دهسهلاتاریهتی كورد راگهیاندوه. دهسهلاتاران له دواترین وهلامیان بهو ئهنجامانهی وا ریکخراوی لیبووردنی نیودهولتهی له ریکهوتی ۲۰ ی تشرینی یهكهمدا بۆی ناردبوون، گوتووینه ههچ ویرانکاری یان راگواستنیکی به دهستهقهسد رووی نهاده بهلام بهلینیان داوه له ههندیک رووداو بکۆلنهوه كه ریکخراوی لیبووردنی نیودهولتهی روونای خستبوه سهریان. دهسهلاتاران ههنگاویان ههلینا بۆ بهرئوبهردنی لیکۆلینهوه له ههندیک رووداو. بهلام هههچونیک بێت، دهسكۆتهكان بهرپههچی ئهو ئهنجامانهیان دایهوه كه ریکخراوی لیبووردنی نیودهولتهی و ریکخراوهكانی تر سهبارته به شیوازی راگواستنی به زۆر و رووخاندنی مالی عهرهبی سونه پیاوان گهیشتیوو، ئهوهش سههرای بوونی بهلگهی گهلیك زۆر. دهسهلاتاریهتی حكومهتی ههریمی كوردستان درێزه دهن به وهستان لهسهه ئهو بۆچوونهی كه بهربهسته دانان لهسهه نازادیی هاتوچۆ بۆ ئامانجی ئاسایش پنیسته. رۆژی ۲ ی تشرینی دووههم ریکخراوی لیبووردنی نیودهولتهی نامه بۆ دهسهلاتاریهتی حكومهتی ههریمی كوردستانی نووسیه بۆ ئهوهی دنیگهراوی خۆی سهبارته به ههندیک بهلگهنامهی تایبهتی ناو نهم كورتهباسهی ئیستا راگهیبینیت و وهلامی ئهوان له راگهیاندهكانی دواتر دا رهنگدانوهی دهبیت.

3. پيشينه

3.1 راگواستن له كهركووك

لهوكاتهوه كه دهولته ئيسلامى بهشيكى زور له خاكى عيراقى گرت و هيزهكانى حكومتهى عيراق له حوزهيرانى ۲۰۱۴ دا له باكوورى عيراق پاشهكشهيان كرد، كهركووك به كردهوه لهژير كونترولى حكومتهى ههرىمى كوردستاندايه. كهركووك بو ماوهيكى دوورودريژ جيگه كيشهى زورى ئهوشته بووه كه پيى دهگوتريت "ناوچه جئ ناكوكيهكان" له باشوورى ههرىمى كوردستانى عيراق (هك - ع)، كه بو ماوهى چهندهها دهيه ههردوو حكومتهى ناوهنديى عيراق و ههرىمى كوردستان ديعايهى خاونهيايهتى يهك لايهنهى خويان له سهري كردهوه.¹

ئالوزيى نيوان سئ كومهنگاي گهروهى كهركووك (كورد، عهرهب و توركومان) دواى سهرهاندانى دهولتهى ئيسلامى بهرزتر بوتهوه و ماوه به ماوه گهيوته توندوتيزى.

دواى ئهوهى دهولتهى ئيسلامى له حوزهيرانى ۲۰۱۴ دا بهشيكى زور له خاكى عيراقى گرت،² سهدان هزار ناوارهى ناوخويى له پاريزهكانى ئهنبار، سهلاهددين، نهينهوا و ديالهوه هاتوون و له كهركووك پهنايان گرتووه، كه سهبارهت به راگواستنى دانىشتووان و كارتىكهرى كارهكه له سهري ژمارهى پيگهاتهى دانىشتووانى پاريزهگاكه، كه پيشتريش له ژير حوكمى سهدام حوسهيندا چهند دهيه "تهعريب"ى بهخويه بينيوو، ترسى له ريبهيرانى كورد و دانىشتوواندا خولقاندووه. له لايهكى ديكهشهوه، ريبهيرانى عهرهب و ئهندامانى كومهنگاكه لهوه دهنرسن كه داواكردى خاكى كهركووك و "ناوچه جئ ناكوكيهكان"ى تر له لايهن حكومتهى ههرىمى كوردستانهوه، كار بگهينينه دهركردن، كهه كردنهوه و پهراويز كردنى دانىشتووانى عهرهب. ترسهكهيان بههوى دهركردى بهزورهمليى دانىشتووانى عهرهب له شار وكوندهكانى "ناوچه جئ ناكوكيهكان" و يهك لهوان كهركووك، ويرانكردى به دهستهقهسدى مال و ملك و بهرگرىكردن له گهراوهى دانىشتووانى عهرهب، له لايهن هيزهكانى حكومتهى ههرىمى كوردستانهوه، بههيزتريش بووه.³

دهسهلاتدارانى كهركووك، به پاريزگار نهجمهدين كهرىميهوه، جارلهگل جار زياتر ناماژميان داوه بهوهى كه بوونى ژمارهيكى زورى ناوارهى ناوخويى عهرهبى سوننه شتيكى نهخوازاراوه و له سالى ۲۰۱۵ هوه ريبازى جاربهجار

¹ ياساى بنهري سالى ۲۰۰۵ عيراق به راشكاوى رايگهياندهوه كه چارهنوسى ئهوشوينا نههين تا سالى ۲۰۰۷ له ريگه ريفراندوميكهوه، ديارى بكرىت، بهلام ئهوشته تا ئيستاروى نهداوه.

² بهياني فرمى وزارتى كوچمى و راگواستن و پاريزگارى كهركووك ژمارهى ناوارهكانى ناوخويان له كهركووك به ۶۰۰۰۰۰ هزار كهم قهبلاند، بهلام به گوهرى ريخراوهى نامارى ريخراوهى ناونهتمههه رايگوزرانى كوچمى، نزىكهى ۳۷۴ هزار ناوارهى ناوخويى له كهركووك.

³ بو پروندههه زياتر، بروانه ريخراوى لىبوورنى ناونهتمههه، دهركار و مال زموت كراو: راگواستنى به زوره ملئ، و ويرانكردى به دهستهقهسدى له باكوورى عيراق (Index: MDE 14/3229/2016)، ۲۰ ي كائونى دووهههه ۲۰۱۶ لهم سهراچاوهه دهست دهكوت:

www.amnesty.org/en/documents/mde14/3229/2016/en/

ههروهها بروانه، ريخراوى لىبوورنى ناونهتمههه، سزادراو به بونهى تاوانهكانى داعشهوه؛ عيراقيه ناوارههههكان له لايهن هيزهكانى ميليشيا و حكومتههه دهستدرىژيان دهكرننه سهري (Index: MDE 14/4962/2016)، ۱۸ ي تشرينى يهكههه ۲۰۱۶ لهم سهراچاوهه دهست دهكوت:

www.amnesty.org/en/documents/mde14/4962/2016/en/

ئەستەمتریان بۆ ئەو کەسانە داناو و دینە پارێزگاکە، یان لەو ئێشەجێن. دووبەدوای ھێرشێ دەولەتی ئیسلامی لە ۲۱ ی تشرینی یەکەم، زۆریک لە کاربەدەستان تاوانەکیان داوتە پال ئاوارە ناوخواپییەکان کە داڵدە "تیرۆریستانیان" یان داو، و داواکاری بۆ دەرکردنی ئاوارە ناوخواپییەکان، بەتایبەت ئەوانە و لە بنەرەتا خەڵکی ئەو ناوچانە و لە دەست دەولەتی ئیسلامی دەرھێنراون، لە لایەن رییەرانێ سیاسییە، بەرزیتر بۆتەو. پارێزگاری کەرکوک دیعایی بەخیز ھینانی ئاوارە ناوخواپییەکانی کردووە، بەلام بوونی "خانە خەوتوو"ی دەولەتی ئیسلامیی بە ژمارە زۆری ئاوارە ناوخواپییەکانی عەرەبی سوننەو پەپوھندی داو. 4 سەرەرای بوونی نیشانە بۆ ئەو لە لایەن ھیزە چەکدار و ئەمینیەکانی کوردییەو لە ماوەی تەنیا چەند رۆژدا لە چەند گەرەکی شاری کەرکوک و گوندەکانی ناحیە دوزی پارێزگای کەرکوک، سەدان کەس بە زۆرەملی راکۆزراون، ھیشتا پارێزگاری کەرکوک، کە سەرۆکی لیژنە ئەمنیی کەرکوکیشە، حاشا لەو دەکات کە سیاسەتیی فەرمی بۆ راکواستن لە ئارادا بووینت و دەلی تەنیا ھەندیک "کەیسێ تاک" بوو کە لە ئەنجامی "گوشاری خەلک بۆ گەراندنەوێ ئاوارەکانی ناوخواپیی" دا بەرزو 5 براو.

3.2 ھێرشێ دەولەتی ئیسلامی

لە سەعاتە سەرەتاییەکانی رۆژی ۲۱ ی تشرینی یەکەمدا، دەولەتی ئیسلامی ھێرشێکی جێگە سەر سوورمانی کردە سەر کەرکوک و ھیزەکانی حکوومی و ئەمنی کردە ئامانج کە بریتی بوون لە بینایە حکوومیەکان، پۆلیسخانەکان، و پێگە سەرەکی پارتی دیموکراتی کوردستان. ھیزە نامادەکانی ناو کەرکوک، بە پۆلیسی خۆجی یی. ھیزی ئاسایش (و کالە ئەمنی کوردی) و پێشمەرگە (ھیزی چەکدار کورد)، کە لە لایەن ھیزی یاریدەدەرەو، وەک بەرزو بەراییرتی دژە تیرۆریزمی سلیمانی، بەھیز کرابوون، تا ئیوارە رۆژی ۲۲ ی تشرینی یەکەم توانیان کۆنترۆلی تەواو بە سەر شارە مەدا دامەزریننەو. سەرچاوە فەرمییەکان راپانگەیانداووە کە ۸۱ گومانلیکراوی شەرکەری دەولەتی ئیسلامی کووژراون. بەگۆرەو ئەو زانیارییانە و لە بەر دەست ریکخراوی لیبووردنی نیودەولەتیدان، دەوروبەری ۹۰ کەسی دیکەش کووژراون، کە بە زۆری بریتی بوون لە ئەندامانی پۆلیس، ئاسایش و پێشمەرگە. کۆریکی ۹ سالان لە ناو ئەواندا بوو کە کووژراون، بەروالەت لە شەرە تەقەیی لایەنەکاندا. ۱۹۰ کەسی دیکەش بریندار بوون، کە ھیچیان گومانلیکراوی دەولەتی ئیسلامی نەبوون.

لە وەلامی ئەو ھێرشەدا، دەسەلاتدارانی خۆجی یی لە رۆژی ۲۱ ی تشرینی یەکەمدا قەدەغە کردنی ھاتوچۆیان راکەیان و ھیزی زیاتریان خستە کار بۆ ئەو ئاسایشی شارەکە بپارێزن. شایەدحالان بە ریکخراوی لیبووردنی نیودەولەتییان گوت چۆن دانیشتووان، لە کۆمەلگای کوردی، عەرەبی و تورکمانییەو، بە ھۆی زانیاری پێدان و بەستنی رینگاوە یارمەتی ھیزە ئەمینیەکانیان داوە بتوانن ھێرشێ دەولەتی ئیسلامی بکشیننە داو.

4 روداو، نەجمەدین کەریم: "خانە خەوتوو لە پارێزگاکەدا ھەن، و ئێمە دەبی کارە ئاسایشیەکانمان بەھیزتر بکەین"، ۲۲ ی تشرینی یەکەمی ۲۰۱۶، لەم شوێنە دەست دەکەوینت:

rudaw.net/arabic/kurdistan/221020167

5. پروانە پەنجی میدیایی پارێزگاری کەرکوک، راکەیاندا ۲۵ ی تشرینی یەکەم، لەم سەرچاوەیدا دەکەوینت:

www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1685691461746372&id=1509329539382566

4. مال پروخاندن و راگواستی به زور

به گویره لی کولمیرانی ریکخراوه لی نیووردنی نیودمولمتی، دهسه لاتداران له کمرکووک له ۲۱ ی تشرینی یهکه مهوه شهپولیکی مال پروخاندن و دهرکردنی سهدان عهره بی سوننه یان له شاری کمرکووک یان گوندهکانی ناحیه ی دوبری پاریزگای کمرکووک خستوته ری. دانیشتوانی راگویر اوله پاریزگای کمرکووک یان به زورملی نیراونته ناو کامپهکانی ناواره ناوخوییهکان له پاریزگای کمرکووک یان له ناو کومهلگاکانی دراوسیدا پهناگه یان بو خویان دوزیومه تهوه. سهدان ناواری ناوخویی که پیشتر له کمرکووکدا پهنا درابوون، بهو کهسانهوه و له پاریزگاکانی ئهنبار و دیالهوه هاتبوون، دوا ی ۲۱ ی تشرینی یهکه مه، له شوینهکانیان دهرکراون.

دهسه لاتداریهتی کمرکووک ههروه ها به قسه ناگاداری دانیشتوانی عهره بی ئهوه گهرمهکانه ی شاری کمرکووکیان کردوه که زوربه یان عهره بین یان گهره کی تیکه لاون، که ده بی له ماوه ی چند رۆژدا لهوی برۆن و ههویهکانیشیان لی زهوت کردوون. ئهوه ئینزارکردنانه نهک ههر کارتیکه بیان له سه ر ئهوه ناواره ناوخویانه ده بییت و له پاریزگاکانی دیکهوه هاتوون، بهلکوو له سه ر دانیشتوانی عهره بی پاریزگای کمرکووکیش، بهو کهسانهوه که هیشتا به دهست دهولمتی ئیسلامیهوه، وهک ناحیه ی حهویجه و ئهوه گوندانه ی و ماوه یهکی زوره هیزه کوردیهکان گرتوویانتهوه و ههمان ئهوه هیزه کوردیهکان بهرگری له گهرانهوه ی دانیشتوه عهره بیهکانی دهکن.

هیچ ناماریکی فه رمی سهبارت به ژماره ی ئهوه کهسانه به دهسته مه یه که توهوشی گرفته که هاتوون، بهلام چالاکان، مرؤفدۆستان و دانیشتوان مهزننه ی ئهوه دهکن که ۲۵۰ بنه ماله، که له بنه رمتدا خه لکی دهروه ی پاریزگای کمرکووک لهوی دهرکراون، له کاتیکدا چهنده ها دهرهن بنه ماله ی دیکهش له ناو شاری کمرکووک مالیان پروخینراوه. ۱۹۰ بنه ماله ی دیکهش له گوندهکانی ناحیه ی دوبر له مالهکانیان هه لکه نراون.

4.2 گهره کی واحد حوزه هیران، شاری کمرکووک

رۆژی ۲۱ ی تشرینی یهکه مه، شه رکه رانی دهولمتی ئیسلامی هیرشیان کرده سه ر گهره کی واحد حوزه هیران له باشووری شاری کمرکووک، که زوربه ی زوری دانیشتوانی عهره ب بوون و نه ندامان و بنکهکانی هیزه نه منیهکانیان کرده ئامانجی هیرش، شه ر و وهستان له نیوان شه رکه رانی دهولمتی ئیسلامی و شه رقانی هیزه ئه منی و چه کدارهکان تا نیواری ۲۲ ی تشرینی یهکه مه دریزه ی کیشا.

دانیشتوان به ریکخراوه لی نیووردنی نیودمولمتیان گوت که کاربه دهستانی ئاسایش و پیشمه رگه له ۲۲ ی تشرینی یهکه مه دهستیان کرد به دهره دانی پیاوان، ههویهکانیان لی زهوت کردن و فه رمانیان پیدان ناوچه که چۆل بکن. له رۆژانی دواتردا، هیزه نه منیهکان به گهرمه کدا گهران و به دانیشتوانیان راگه یاند که مالهکانیان دهره و خینریت.

"موهیمه ن"، (که ناوی راسته قینه ی نییه)، باوکی ۴۰ ساله ی ۱۰ مندال و خه لکی گوندیک له باشووری رۆژناوای کمرکووک، که له ده مه وه و له سه ره تاکانی سالی ۲۰۱۵ دا له لایهن هیزه کوردیهکانهوه به زور له مال دهرکراوه، له ناوچه ی مه نشیه ی گهره کی واحد حوزه هیران ژباوه، و له ۲۵ ی تشرینی یهکه مه ی ۲۰۱۶ یشدا ماله تازه که ی پروخینراوه و خویشی به زور دهرکراوه. شه ویک پیشتر، گروویک له پیاوان به جل و بهرگی سوپاییهوه، که ده لی به

حیاسی جل و بمرگی یهکنه‌ایانهوه، لای و ابووه هیزیکی تیکه‌لاو بن له ئاسایشی په‌یوه‌ندی‌دار به پارتی دیموکراتی کوردستان یان یه‌کیه‌تی نیشتمانی کوردستان،⁶ به گهر مکه‌کهدا گه‌راون و بهو و به دراوسیکانیان راگه‌یاندووه تا به‌یانیی رۆژی دواتر ماله‌کانیان چۆل بکهن. ده‌ور و به‌ری سه‌عات ۸، نیوی به‌یانی رۆژی ۲۵ ی تشرینی یه‌کهم "موه‌یهم" چاوی به چهند دهر‌زن پیاوانی چه‌کدار به بمرگی یه‌کنه‌ای سوپاییه‌وه که‌وتوه که هاورئ له‌گه‌ل رۆوخاندنی ماله‌کان به بولدوز مر، هه‌تا ئیواره کاری چۆل پیکردنی مالیان به‌ری‌وه بر دووه. ناوبراو به ریکخراوی لیبوردنی نیوده‌ولتی گوت:

"من خه‌لکی که‌رکوکم، و پشیمه‌رگه‌ فرمانی بیدام له گونده‌که‌ی خۆم برۆمه‌ ده‌روه. هه‌ربۆیه‌ش مالم لیره‌ بنیات نا و منداله‌کانم له [واحد] حوزمیران ده‌چنه‌ قوتابخانه. ئیستا ئیبه‌ جاریکی دیکه‌ بی مال و حال که‌وتووینه‌ته‌وه، و هه‌موومان له مالی براکه‌م په‌نامان گرتووه. گوايه ده‌بی چینه‌ کوئ؟ که‌م و زور هه‌موو گه‌ر مکه‌که‌مان له‌گه‌ل زویدا ته‌خت کراوه. ته‌نیا نزیکه‌ی ۱۰ مال به‌ سهر پیوه‌ ماون، به‌لام پشتر به‌ سه‌دانی لیبوو."

"ئه‌حمهد" (ناوی راسته‌قینه‌ی خۆی نییه‌)، دانیشتوویه‌کی شاری که‌رکوک، که رۆژی ۲۵ ی تشرینی یه‌کهم ماله‌که‌ی رۆوخینراوه، به ریکخراوه‌ی لیبوردنی نیوده‌ولتی گوت: "من ئه‌م مالم خشت به‌خشت له‌ رۆژوه‌ بنیات ناوه‌ که‌ کوره‌ گه‌وره‌که‌م له‌ دایک بوو [۱۳ سال پیش ئیستا]، ناوبراو ئالۆزیبه‌که‌نی ئه‌و کاتانه‌ی گه‌راوه‌ که‌ تراکتور و بولدوزمه‌کان ده‌هاتنه‌ ناو گه‌رک و کاربه‌دستانی ئاسایش و پشیمه‌رگه‌ به‌ بلنگۆ، یان به‌ ده‌نگی خۆیان فرمانیان به‌ خه‌لک ده‌دا له‌ ماوه‌ی چهند سه‌عاتدا ماله‌کانیان چۆل بکهن ده‌نا شتوومه‌کی ناو ماله‌کانیشیان هاورئ له‌گه‌ل ماله‌که‌ له‌ناو ده‌بریت. ناوبراو ئه‌م شاتویه‌ی خوار موه‌ی گه‌راوه‌:

"پیاویک که‌ هه‌یج ئینزار نه‌کراوو، له‌گه‌ل ژنه‌که‌یدا له‌مال رایکرده‌ ده‌روه... وه‌ک پیاویکی شیت ده‌چوو. نه‌یده‌زانی منداله‌که‌نی له‌ کام ژوردا خه‌وتوون. له‌ تراکتوره‌کان ده‌پاراوه‌ و هاورای ده‌کرد به‌لکوو بوه‌ستن."

ئه‌حمهد گوتی دراوسیه‌کی ۳۱ سالانی که‌ ویستبوی پیش به‌ ویرانکردنی ماله‌که‌ی بگریت و سووکا به‌تییان پیکردبوو، ئه‌وه‌نده‌ نارمه‌ت بوو به‌ گولله‌ خۆی کوشت. دانیشتوانی دیکه‌ش که‌ ریکخراوی لیبوردنی نیوده‌ولتی و تووژی له‌گه‌ل کردوون، ئه‌و بۆچوونانه‌یان پشتر است کردۆته‌وه.

ئاوارمه‌کانی ناوخۆیی خه‌لکی پارێزگاکانی تر، که‌ مالیان له‌ واحد حوزمیران به‌ کرئ گرتوه‌ یان دروست کردوه، نه‌ک هه‌ر له‌وئ خستووینانه‌ته‌ ده‌روه، به‌لکوو به‌ ته‌واوه‌تی له‌ پارێزگاکه‌ش ده‌رکراون. له‌ناویاندا ئاوارمه‌که‌ی ناوخۆیی ۴۵ سالانی خه‌لکی پارێزگای دیاله‌یه‌ که‌ له‌ ئابی ۲۰۱۴ و دوا‌ی ئه‌وه‌ی له‌گه‌ل هواسه‌ر، دایک، خه‌سوو، و چوار مندالیدا له‌ گونده‌که‌یان له‌ نزیک جه‌له‌ولا رایکرد، له‌و گه‌رکه‌ ده‌ریان. ناوبراو به‌ ریکخراوی لیبوردنی نیوده‌ولتی گوت هه‌زه‌ ئه‌منیه‌یه‌کان له‌ ۲۲ ی تشرینی یه‌کهمدا له‌گه‌ل چهند پیاوی دیکه‌ی خه‌لکی گه‌ر مکه‌کهدا ده‌وریان داون و هه‌ویه‌کانیان لێ زه‌وت کردوون. ئاواره‌ ناوخۆیه‌که‌نی خه‌لکی ده‌روه‌ی که‌رکوک پێیان گوترا بچنه‌ دائیره‌ی سه‌ره‌که‌ی ئاسایش له‌ ناوچه‌که‌دا. ناوبراو به‌ گوێره‌ی فرمانه‌که‌، چوو و له‌وئ پێی گوترا هه‌تاکوو ماله‌که‌ چۆل نه‌کات هه‌ویه‌که‌ی پێ نادرته‌وه. له‌گه‌ل ۱۰ بنه‌ماله‌ی دیکه‌ی خه‌لکی دیاله‌دا که‌وتنه‌ په‌له‌ی به‌کرێگرته‌ی پیکاپ بۆ ئه‌وه‌ی شتومه‌که‌کانیان بۆ رابگوێزیت. رۆژی ۲۵ ی تشرینی یه‌کهم ماله‌که‌ی رۆوخینرا، به‌لام هه‌ویه‌که‌یان ته‌نیا کاتێ پیدایه‌وه‌ که‌ له‌ بازگه‌ی چوونه‌ده‌روه‌ی که‌رکوک په‌ریه‌وه. ئه‌و به‌ ریکخراوی لیبوردنی نیوده‌ولتی گوت ئه‌و هه‌زه‌ ئه‌منیه‌ی و ده‌ریانکرد، تاوانی هه‌ر شه‌که‌ی ده‌ولته‌ی ئیسلامیه‌یان ده‌دا به‌ پال ئاوارمه‌کانی ناوخۆیی: "ئاسایش و پشیمه‌رگه‌ پێیان گوتین: "ئیه‌م له‌ شه‌ری داعش دا، شه‌هیدمان داوه‌ و ئیستا ئیوه‌ ده‌یه‌نینه‌ ئیره‌ و له‌و مالانه‌دا په‌نایان ده‌دن."

پشتریش له‌ ماوه‌ی چهند رۆژ له‌ مه‌نگی ئه‌یلوولی ۲۰۱۶ دا له‌ گه‌رکه‌ی واحد حوزمیران، به‌به‌رچاوی ئه‌ندامانی ئاسایشه‌وه‌ مالی خه‌لک ویران کراوو، به‌لام وا ده‌رده‌که‌وت که‌ هه‌ر شه‌که‌ی رۆژی ۲۱ ی تشرینی یه‌کهم وه‌ک بزویته‌ریک بووینت بۆ ویرانکردن له‌ راده‌یه‌کی گه‌له‌یک به‌رینتر دا.

هه‌یج راگه‌یاندنیه‌کی فرمی سه‌بارمه‌ت به‌ ژماره‌ی ئه‌و مالانه‌ی و رۆوخینراون به‌ ده‌سته‌وه‌ نییه‌، به‌لام دانیشتوان و چالاکان باس له‌وه‌ ده‌که‌ن سه‌دان که‌س له‌ ئه‌نجامی کاره‌که‌دا بی مال و حال که‌وتیینه‌ته‌وه. ده‌سه‌لاتداریه‌تی ده‌لێن ته‌نیا نیشته‌جێ نافر مه‌یه‌یه‌کان (که‌ به‌ ته‌جاوزات ده‌ناسرین) ویران کراون. به‌لام هه‌رچۆنیک بیته‌، ده‌سه‌لاتداریه‌تی نه‌یتوانیوه‌ پارێزگاریه‌کی به‌ری و جێ بۆ هه‌یچکام له‌وانه‌ دا بین بکات که‌ کیشه‌که‌یان به‌سه‌ر هاتوه‌، بۆ نمونه‌، ئینزار به‌ نووسین

⁶ که‌رکوک که‌وتوته‌ ناوچه‌ی ده‌سه‌لاتی یه‌کیه‌تی نیشتمانی کوردستان (بنک) موه‌، که‌ به‌ک له‌ دوو حزبی سه‌رمکی کوردستانه. ینک و حزبی دووه‌م، حزبی حاکی واته‌ حزبی دیموکراتی کوردستان (پدک) هه‌رکام له‌ ناوچه‌ی ژیر ده‌سه‌لاتی خۆیاندا و مه‌کاله‌ی ئاسایش و زانیاری خۆیان هه‌یه‌، باوکوو له‌م سالانه‌ی دوا‌یدا هه‌ول دراوه‌ له‌ ناوچه‌که‌نی ژیر حوکمی حوکومه‌تی هه‌ریمی کوردستاندا سیاسه‌تی هاوکار یکردنی ئه‌منیه‌یان هه‌یه‌یت، یه‌کیان له‌ ریگای دامه‌زرانی ئه‌نجومه‌نی ئاسایشی هه‌ریمی کوردستانه‌وه‌ له‌ سالێ ۲۰۱۱ دا. و مه‌کاله‌ی ئاسایشی هه‌ردوو حزبی ینک و پدک له‌ وه‌لامانه‌وه‌ی هه‌ر شێ ده‌ولته‌ی ئیسلامی و هه‌ولێ ده‌رکردنی به‌زۆرمه‌لی دانیشتوانی عه‌ره‌بی سوتنه‌دا به‌شدار بوون.

"گوايه ده‌بی چینه‌ کوئ؟"
ویرانکاری و راگه‌ستنی به‌ زۆر له‌ که‌رکوک
ریکخراوی لیبوردنی نیوده‌ولتی

و چار هسمری یاسایی و هک قهره بوو کر دنهوی بهرئ و جئ بو ئه شتانهی و له دهستان چوو و خانوبهری جیگری ئهوی خویان.

له کاری دهر کردنی بهزورمه لئیدا، دهسه لاتداریهتی نهیگر دووه راویژیک به کومه لگاکه بکات، جیگریک بو کار مکان بدوزیتهوه ئینزاری بهرئ و جئ بداته خه لگه که، قهره بووی ئه شتانهیان بو بکاتهوه که له دهستان چوو، یان خانوبهری جیگر بو ئه که سانه دابین بکات که خویان دهستان پی رانگات. زوریک لهوانه ی و ماله کانیا ن له واحد حوزهیران له دهست چوو به هوی نالوزیهکانی پاریزگای کهرکووک و نهواتریهوه به زور له شوینانه دهر رکرابوون، ئیستا ماله کانیا ن له دهست چوو و ههژار کهوتونهتهوه. ههندیکیان، به دانیشتوانی گوندهکانی یاجی له جهلهولا له لایمن هیزه کوردیهکانهوه منع کراون بگه رینهوه ناو ماله کانیا ن له ناوچانهی و هه مان ئه هیزانه له دهست دهولتهی ئیسلامییا ن دهر هیناوه.

4.2 گهره کهکانی دیکه ی شاری کهرکووک

دوای هیزه کهه ی رۆژی ۲۱ ی تشرینی یه کهمی دهولتهی ئیسلامی، ئاسایش پهره ی دا به گهرانی چاوه دیری له گهره کهکاندا که زوربه ی زوریان عهره ب یان تیکه لآو بوون، و هک ئهلقه در، حی النصر، العصر و ه ئهلمه فقوودین، نهواسطی و شهکات تارک، ههروه ها به گوتن، ئینزاری دانیشتوانی عهره بیان کرد که دهبی بگه رینهوه شوینه ئهسلیهکانی خویان. ئاسایش ههروه ها کارتی ههویه و ههندیک جار به لگه ی گرنگی و هک کارتی بهیع و شه هاده ی خوادمه نیان لی زهوت کردن، و به پیاوانی عهره بیان گومت بچه دائیره ی سه ره کیی ئاسایش. هه ر ئه منده ی دهگه یشتنه دائیره ی سه ره کیی ئاسایش، به ههندیکیان، به تاییهت ئه ناواره ناو خویانه ی و له دهره ی کهرکووک هه تیبوون، دهگوترا کارتی ههویهکانیا ن ته نییا کاتیک دهرینهوه دهست که بنه ماله و کهرسه ی ناو مالا ن کۆبکه نهوه و له پاریزگاکه برۆنه دهره وه.

"خالید" (ناوی راسته قینه ی نییه)، که باوکیکی ۲۶ سالانی دوو منداله و له سه ره تاکانی سالی ۲۰۱۴ دا له کارمه له ئه نبار مه ناواری کهرکووک بووه، به ریک خراوی لیبووردنی نیو دهولتهی گوت که هه موو بنه ماله که یان و نزیکه ی ۱۵ کهس دهبوون و دایشتوانی دیکه ی ئه نبار، شوقه یان له سه ی بینایه ی حی النصری کهرکووکدا به کری گرتوه، ئیجا رۆژی ۲۲ ی تشرینی یه کهم ئه ندامانی ئاسایش فه رمایان پیداون برۆن، و دوو رۆژ موله تیشیان پیداون کاره باره که یان ریک بخه ن. ئه وان باره ه لگر و پیکاپیان به کری گرت و هک فه رمایان پیدرابوو، رۆژی ۲۴ ی تشرینی یه کهم وه ری کهوتن. ئیستا ئه وان په ناگه یان له کامپی نه بوو غریبی نزیک به غدا دۆزیوتهوه.

هه ولی دهسه لاتدارانی کهرکووک بو گهرانه ی بهزورمه لنی عهره بی سونه چ ناواره ناو خویهکان بن و چ نیشته جیانی خوجی بی، دهگه رینهوه بو پیش هیزه کهه ی رۆژی ۲۱ ی تشرینی یه کهم. بو نمونه، له ۲۰ ی تشرینی یه کهمدا، ئاسایش چوو بو سه ر مالی گه لیک بنه ماله ی عهره ب له شاری کهرکووک و به لگه نامه ئه سلیهکانی لی زهوت کردن.

"عهلی" (ناوی راسته قینه ی خوی نییه)، لیخوریکی ۲۷ سالان و باوکی شهس مندال، به ریک خراوی لیبووردنی نیو دهولتهی گوت که رۆژی ۲۱ ی تشرینی یه کهم بینچ پیاو به بهرگی ئاسایش و دوو پیاو به بهرگی مه دهنیهوه چونه ته ئه شو شوقه یه ی و له گهره کی الواسطی کهرکووک به کری گرتیوو، کارتی ههویه و کارتی بایه عیبه که یان لی زهوت کردوه. درهنگتر لای ئیواره، پیاویک که خوی به ئه ندامی ئاسایش ناساندوه، تهلهفونی بو کردوه و فه رمای پیداه به خوی و بنه ماله که ی و شتوومه کیانه وه بچن بو دائیره ی سه ره کیی ئاسایش له الواسطی. ناوبراو به ته نیا چۆته دائیره سه ره کیه که و هه ولی داوه کار به دهسته کان رازی بکات هیچ شوینیکی نییه بچینی له بهر ئه وه ی هیزهکانی پیشمه رگه له نازاری ۲۰۱۵ مه گونده که یان له پاریزگه ی کهرکووک گرتوه، به لام دانیشتوی عهره بی تیدا نه ماوه. ههویه که یان پی نه داوتهوه و ئه ریش ئیستا له ترسیکی بهر دهوامی گهراندنه وه یان گیراندا ده ری. ناوبراو به ریک خراوی لیبووردنی نیو دهولتهی گوت:

"ناوانم به نازادی هاتوچو بکه م له بهر ئه وه ی ئه وان [هیزه ئه منیهکان] و اههیه هه رکهس ههویه ی پینه بیگرن. به نه بوونی ئه، ناوانم و هک سایه قیش ئیش بکه م. به تهواوی له ماله وه کهوتومه ته وه. ته نیا ئه وم دهویت بژیم و بژویک بو منداله کانم دابین بکه م. ئه وان [دهسه لاتداریهتی کوردی] موله تم پیناده ن بگه ریمه وه مالی خوم و ناشیا نه ویت لیره به منمه وه. کاتی به وان [به هیزهکانی ئاسایش] م گوت هیچ شوینیکم نییه بچم، ئه وان ته نیا سه ریکیان راوه شاندا و گوتیان ئه وه موشکیله ی ئیمه نییه."

“گوایه دهبی بچینه کوئ”
ویرانکاری و راگواستی به زور له کهرکووک
ریک خراوی لیبووردنی نیو دهولتهی

4.3 قهزای دویز، پاریزگای کهرکووک

دوای هیژشی رۆژی ۲۱ ی تشرینی بهکمی دهولمتی ئیسلامی بۆ سههر قهزای دویز و کوشتنی ژماره‌ی راگه‌ینراوی ۱۲ پاسهوان و فهرمانبهر، هیژمه‌کانی کورد به زۆرمه‌لی دانیشتووانی دوو گوندیان له ناوچه‌ی دویز له باکووری رۆژناوای کهرکووک راگواستوه. گوندیه‌کان و چاوه‌دیزانی دیکه لایان وایه نه‌گهر کارمه‌که تا راده‌یه‌ک پالنه‌ری تۆله سه‌ندنه‌وه‌ی له هه‌ندیک گوندی هه‌بووه که گوايه په‌یومندیان به دهولمتی ئیسلامیه‌وه بووبیت، وه‌ک بیانویه‌کیشه بۆ راگواستنی گوندی عمره‌ی زیاتر له "ناوچه جی ناکوکیه‌کان".

یه‌ک له‌و گوندانه‌ی وا له کیشه‌که‌وه تلاه، قوتانه که به مه‌زنه ۷۵ بنه‌ماله‌ی عمره‌ی تیدا نیشه‌جیه. نیستا به گۆیره‌ی هه‌والی خه‌لکانی خۆجی بی، به ته‌واوه‌تی له دانیشتووانی عمره‌ب چۆل کراوه. چالاکان و سه‌رچاوه خۆجی بیه‌کان به ریکخراوی لیبووردنی نیوده‌وله‌تیا گوت، رۆژی ۲۱ ی تشرینی بهکمی شه‌رکه‌رانی دهولمتی ئیسلامی بۆ ماوه‌یه‌کی که‌م دهسه‌لاتی گوندی قوتانیا به دهسته‌وه گرت و له بلن‌دگۆی مزگه‌وتیه‌کی شوینه‌که‌وه داوای پشتگیریه‌ی له خه‌لک کرد بۆ له‌سه‌ر کار لابردنی حکومه‌ت. شایه‌ت‌حالی‌ک به ریکخراوی لیبووردنی نیوده‌وله‌تی گوت نینجا هیژمه‌کانی پێشمه‌رگه هاتنه‌ ناو گوندو دوای رووبه‌روو بوونه‌وه‌یه‌کی کورتی له‌گه‌ل شه‌رکه‌رانی دهولمتی ئیسلامیدا، هه‌موو خه‌لکه‌که‌یه‌یان له ماله‌کانیا هینا به ده‌روه بۆ پشکنین. دانیشتووان مۆله‌تیا نه‌درایه به‌گه‌رینه‌وه ناو گونده‌کانیا و له جیاتیا بریدانه کامپی ناوارمه‌کانی ناوخۆی له کهرکووک. له عه‌ینی کاتدا، به گۆیره‌ی قسه‌ی شایه‌ت‌حالی‌کی خه‌لکی ناوچه‌که، ماله‌کانیا رووخینرا.

دانیشتووانی گوندی دراوسیش که قوشکه‌یه بیت، دوای ئه‌وه‌ی هیژی هاوبه‌شی ئاسایش و پێشمه‌رگه له رۆژی ۲۱ ی تشرینی بهکمی هاتنه‌ ناو گونده‌که، پینان راگه‌ینرا که ماله‌کانیا چۆل بکهن. گوندیه‌کان به ریکخراوی لیبووردنی نیوده‌وله‌تیا گوت نزیکه‌ی ۱۱۵ بنه‌ماله له گونده‌که‌دا به هه‌موویان پینان راگه‌ینراوه له ماوه‌ی چه‌ند سه‌عانه‌دا مأل چۆل بکهن. یه‌ک له‌وانه‌ی وا به زۆر راگۆیزراوه به ریکخراوی لیبووردنی نیوده‌وله‌تی گوت ئه‌و گوندیه‌یه‌ی وا نه‌یان‌توانی که‌سه‌ی راگواستنی خۆیا دا بین بکهن ئه‌فسه‌رانی ئه‌منی دوای ئه‌وه‌ی هه‌یه‌کانیا لئ زه‌وت کردن، بریدانه کامپی ناواره ناوخۆیه‌کان له پاریزگای کهرکووک، به‌لام ئه‌وانیتر په‌ناگه‌یان له مالی خزمه‌کانیا له گونده‌کانی ده‌وره‌به‌ر دۆزیومه‌وه.

دانیشتووان ترسی ئه‌وه‌یان هه‌یه گوندن‌شینه عمره‌به‌کانی ئه‌و نزیکانه، به‌تایبه‌ت خه‌لکی کیف و باجان، واهه‌یه له مه‌ترسیه‌کی هاوچه‌شنی راگواستنی به‌زۆر دا بن.

5. درێژهی راگواستی بهزۆر و قایم بوونی بهربهست لهسهه ئازادیی هاتوچۆ

پاریزگاری کهرکوک به ئاشکرا بهلئینی داوه ئاواره ناوخۆییەکان نهنێرینهوه ئهو ناوچانهی و ههشتا له ژیر دهسهلاتی دهولتی ئیسلامیدان یان ئهو شونانی و شهریان تیدا بهردهوامه، که نیاز له مووسل و ناوچهکانی دهوروبهری بیت. 7 بهلام ههرچۆنیک بیت، ههشتا گهرانهوهی به متمانه بۆ سهدان ههزار کهر له ئاواره ناوخۆییەکانی خهڵکی ئهو ناوچانهی و ماوهیهکی زۆره له لایهن هیزمکانی حکومهتیهوه له دهست دهولتی ئیسلامی دهر هینراون، دیمهتیکی ناروونه. بۆ نمونه، عهرهبی سوننهی ئاواره ناوخۆیی خهڵکی بهشهکانی پارێزگای بابل، سهلاحددین و دیاله ناتوانن بگهڕینهوه شونیکانیان لهبهر ئهوهی میلیشیای یهکهکانی ههشده شهعبی به تهواوتی بهرگرن له گهرانهوهیان به بیانووی ئهوهوه که هاوکاری دهولتی ئیسلامیان کردوه؛ ئهوانهتر به راستی ترسی تۆلهسهندنهوهیان ههیه له لایهن ئهو میلیشیایانهوه و به فورس و قایمی کۆنترۆلیان بهدهستهوه گرتووه و لهم سالانهی دواییدا دهستیان داوته پێشێلکردنی مافهکانی مروف بهی ئهوهی سزادریان. 8 بنهمالانهی ئهوانهش و جیی گومانی ئهندامبوونی دهولتی ئیسلامی بن، به ئاشکرا له گهرانهوهیان بهرگری دهکرت. هیزمکانی پێشمهگه بهرگری دهکن لهوهی گونديه عهرهبهکان و دانیشتووانی عهرهبی گونده تیکهلاو مکان بگهڕینهوه مالهکانیان. ئهوانهتریشیان ناتوانن بگهڕینهوه لهبهر ئهوهی مال و کهرسهی مالیان لهناو چووه، یان چاوهروانی پاککرانهوهی مین و تهقهمنیی بهجیماوی شهه و دامهزرانهوهی خزمهتگوزارییهکانن. ئهوانهی و پێشان خوشه بگهڕینهوه دهیی به رهوتیکی بوروکراسی و ئهمنیی ئالوز و ناخوشدا تپهر بن، که له شهفافیهدا کورتی دینیت و ئهغلب جار ههوهسکارانهیه و گیرۆدهی گهندهلییه.

ئاواره ناوخۆییەکانی عهرهبی سوننه، وهک ههموو ئهوانه شونیکانیتری ژیر دهسهلاتی حکومهتی ههریمی کوردستان، لهمێژه رووبهرووی بهربهستی سهه ئازادیی هاتوچۆیان بوونهتوه. 9 دوابهواوی هیزشی رۆژی ۲۱ ی تشرینی یهکم، ئهو بهربهستانهی و پێشتریش ههم له ههریمی کوردستانی-عیراق بهریوهدهبران و ههم لهو شونیکانه باشووری ههریمی کوردستان-عیراق که به کردوه له ژیر کۆنترۆلی ئهواندا بوون، تهناهت ئهستهتر بۆتهوه.

7 بڕوانه پهچیی میدیایی پاریزگاری کهرکوک، راگهیانندی ۲۵ ی تشرینی یهکم، دواي چاوپێکهوتن لهگهڵ ریههانی خهڵکی پارێزگای نهینهوا، لهم شونیکه دهست دهکوت:

www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1685691461746372&id=1509329539382566

8 ریکخراوی لیبووردنی نیودهولتی، 'سزادراو بههوی ئهو تاوانانهی و داعش کردوونی': ئاواره عیراقیهکان له لایهن هیزمکانی میلیشیای و حکومهتیهوه مافیان پێشێل دهکرت (Index: MDE 14/4962/2016)، ۱۸ ی تشرینی یهکمی ۲۰۱۶، لهم شونیکه دهست دهکوت:

www.amnesty.org/en/documents/MDE14/015/2014/en/

9 بۆ زانیاری زیاتر بڕوانه ریکخراوی لیبووردنی نیودهولتی، 'سزادراو بههوی ئهو تاوانانهی و داعش کردوونی': ئاواره عیراقیهکان له لایهن هیزمکانی میلیشیای و حکومهتیهوه مافیان پێشێل دهکرت (Index: MDE 14/4962/2016)، ۱۸ ی تشرینی یهکمی ۲۰۱۶، لهم شونیکه دهست دهکوت:

www.amnesty.org/en/documents/MDE14/015/2014/en/

دوای سالی ۲۰۱۵، رهوتی چوونه ناو شاری کمرکووک بو ئاواره ناوخوییهکان رۆژ لهگه‌ل رۆژ قورستر بوتهوه و زورجار گۆرانی بهسهردا هاتوه، بهلام به گشتی داوخواری ئه‌مه‌یان لێده‌کریت که پشتگیریکی خوجی بیان هه‌بیت که زامنی ئاواره ناوخوییه‌که بکات. هه‌ل و مه‌رج به‌هۆی بریاری جار و باره‌ی حکومه‌ت سه‌بارت به‌هۆی پشتگیری زامنه‌کان قه‌بوول نه‌کات یان هه‌ر به‌گشتی ئه‌م شتوازه هه‌له‌سه‌تیریت و به‌رگر بێت له‌هۆی هه‌یج ئاواره‌یه‌کی ناوخوی نه‌چیتته ناو شاره‌وه، ئالۆزتر بووه. به‌ر به‌سه‌ته‌کان ته‌نانه‌ت دانیشتوانی پارێزگای کمرکووکیش ده‌گرێته‌وه، به‌و ئاواره ناوخوییه‌نه‌وه که له ئالۆزیه‌کانی ناحیه‌ی هه‌ویجه هه‌لاتوون. له دانیشتنیکی رۆژی ۱۰ ی ناب له‌گه‌ل نوێنه‌ری وه‌زاره‌تی کۆچبه‌ری و راگۆزرا‌ن له کمرکووک، ناوبراو به ریکخراوی لیبووردنی نیوده‌ولته‌ی گوت که ئاواره ناوخوییه‌کان، به‌وانه‌ی هه‌ویجه‌وه، ته‌نیا کاتی ده‌توانن بچنه ناو شاری کمرکووک که م‌لک و مالکیان له‌هۆی هه‌بیت، ئیشیکی میریانی هه‌بیت، یان پشتگیریکی خوجی بیان هه‌بیت که زامنیان بکات. دوای هێرشێ رۆژی ۲۱ ی تشرینی یه‌که‌می ده‌ولته‌ی ئیسلامی، ویده‌چیت به‌نامه‌ی بونی پشتگیر بو خه‌لکانی تازه هاتوو وه‌ستنه‌را بێت و هه‌ول بو ده‌رکردنی ئه‌م ئاواره ناوخوییه‌نه‌ی و له به‌نه‌رتدا خه‌لکی پارێزگای غه‌یری پارێزگای کمرکووک له پارێزگای کمرکووک و نیشه‌جی کردنی دانیشتوانی پارێزگای کمرکووک له کامپی ئاواره ناوخوییه‌کان په‌ره‌ی سه‌نده‌بیت. وه‌ستاندنی به‌نامه‌ی پشتگیری هه‌روه‌ها گه‌یومه‌ته ئه‌نجامی ئه‌وه‌ی ئه‌ندامانی بنه‌مه‌اله‌کان نه‌توانن بچنه لای خۆشه‌ویسته‌کانیان له کمرکووک.

ئاواره‌یه‌کی ناوخوی خه‌لکی هه‌ویجه رۆژی ۲۹ ی تشرینی یه‌که‌م به ریکخراوی لیبووردنی نیوده‌ولته‌ی گوت:

"ک‌س و کارمه‌که‌م دوو مانگیک پێش من له ده‌ست داعش هه‌لاتن، و توانیان بچنه کمرکووک. من لێره له کامپی دێیه‌گه [له ناحیه‌ی مه‌خمورێ هه‌ولێر] گیرم خوارد و باوه‌کوو خه‌لکی پارێزگای کمرکووکم، هه‌یشتا مۆلته‌م نادریته‌ی بچمه لایان ... ئه‌وانیش مۆلته‌ی چوونه ناو هه‌ولێریان پێنادریته‌ی. هه‌موو داواکارییه‌که‌م ئه‌وه‌یه‌یان ئه‌وان مۆلته‌ی هاتنه ئێره‌یان پێدیریته‌ی، یان من بتوانم بچمه لای ئه‌وان. ئایا ئه‌وه مه‌عقول نییه؟"

ئاواره‌یه‌کی دیکه‌ی ناوخوی له کامپی دێیه‌گه له مه‌خمور به ریکخراوی لیبووردنی نیوده‌ولته‌ی گوت: له ک‌س و کارمه‌کی جیا بوته‌وه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ئه‌وان به ریکه‌یه‌کی هه‌لاتنی دیکه‌دا له گونده‌که‌یان له هه‌ویجه‌وه هاتن، و ئیستا ئه‌و ناتوانی له کمرکووک بچیتته لایان. ناوبراو ئاوی درێژه به قسه‌کانی دا:

"ئاسایش له گه‌ر مه‌کی نێدا له کمرکووک، چۆته م‌الی خزمه‌کانم [رۆژی ۲۵ ی تشرینی یه‌که‌م] و فه‌رمانیان پێداون له‌هۆی برۆن و هه‌وییه‌ی براکه‌شم به‌جی به‌ئێلن. ئه‌وان [ئاسایشه‌کان] هه‌یشتا بریاره‌که‌یان به‌رێوه نه‌بردوه، به‌لام ک‌س و کارمه‌که‌م زۆر په‌رۆشن. نازانین ده‌بی چی بکه‌ین، ئه‌وان نه‌ ده‌توانن بێن بو هه‌ولێر نه‌ بگه‌رێنه‌وه هه‌ویجه که ئیستاش هه‌ر به ده‌ست داعشه‌وه‌یه."

هێرشێ رۆژی ۲۱ ی تشرینی یه‌که‌می ده‌ولته‌ی ئیسلامی بو سه‌ر کمرکووک کارتی‌که‌ری خراپی له‌سه‌ر ناوچه‌کانی دیکه‌ی ژێر کۆنترۆلی حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستانیش بووه. بو نمونه‌، له ۲۶ ی تشرینی یه‌که‌مه‌دا، ده‌سه‌لاتداریه‌تی خوجی یی له شاری خانه‌قین له پارێزگای دیاله، که به کرده‌وه له‌ژێر کۆنترۆلی حکومه‌تی هه‌ریمی کوردستاندا، ئه‌م ئاواره‌ی به هه‌ر شه‌که‌ی کمرکووک کردوه و فه‌رمانی به ئاواره ناوخوییه‌کان داوه ئه‌گه‌ر ناتوانن بگه‌رێنه‌وه شوێنه‌کانی خۆیان، بو "هۆکاری ئاسایشی" بچنه ناو کامپه‌که‌نه‌وه. 10 داوا له خه‌لکانی به‌سه‌لا‌چووی عه‌شیره‌ته‌کان کراره‌ لیسته‌یه‌که له ناوی بنه‌مه‌اله‌کانی ئاواره‌ی ناوخوی پیک به‌ئێن. دوای ناویزیکردنی سیاسه‌تمه‌داره عێراقیه‌یه‌کان، ئه‌م بریاره هه‌یشتا به‌رێوه نه‌براو به‌لام هه‌زاران ئاواره‌ی ناوخوی خه‌لکی دیاله، که به‌هۆی ئا‌وه و هه‌روه‌ها ده‌ستدریژی‌کردنی میلیشیاکانه‌وه له شوینی خۆیان هاتوونه‌ته ده‌روه و له‌م سالانه‌ی دوا‌یدا له خانه‌قین په‌نایان گرتوه، له مه‌ترسییه‌کی نزیکدان که جاریکی تر به زۆرمه‌لی رابگۆزری‌ن.

¹⁰ رۆژ نیوز، "هه‌ر بنه‌مه‌اله‌یه‌که که ناگه‌رێته‌وه شوێنه‌که‌ی خۆی ده‌بی له کامپی ئه‌لووند دا په‌نا بگریت"، ۲۶ ی تشرینی یه‌که‌می ۲۰۱۶، له‌م شوێنه ده‌ست ده‌که‌ویت:

6. یاسا و پیوانه نیودهولهتیهکان

یاسای نیودهولهتی مرۆفخوازی، که ههل و مهرجی کیشهی چهکارانهش دهگریته بهر، معنهی راگواستنی خهلهکانی مهدهنی دهکات له ماوهی کیشهی چهکارانهی غهیره ناونهتهوهیدا، مهگهر بۆ پاراستنی ئاسایشی خهلهکهکه خویان بیت یان بۆ هۆکاری ناچاری سوپایی. 11 یاساکه زامنی مافهکانی خهلهکانی راگوئیزراو دهکات بۆ گهرانهوهی خۆبهخشانهی سهلامهت بۆ مالهکانیان دهست بهجی دواي ئهوهی هۆکاری راگواستنهکهیان چیتز له ئارادا نههینیت. 12 ههروهها به روونی دهلیت مافی ملک و مالیشیان دهبی بیاریزريت. 13 یاسای نیودهولهتی مرۆفخوازی معنهی تیکدان یان زهوت کردنی ملک و مالی دوزمن دهکات، بۆ هۆکاری ناچاری سوپایی نههینیت. تیکدانیکی ئهوتو دهتوانی بکهوتنه بازنهی تاوانی شهروهه. 14 ئوسوولی پهیرهوی یووئین سهبارهت به ئاوارهبوونی ناوخوی 15 پشتراستی ئهوه دهکاتهوه که ههمووهکهسیک مافی ئهوهی ههیه له راگوئیزرانی ههمهسکارانه له مالهکهی خۆی پاریزراو بیت (ئهسلی 6 ((1)). پینش راگواستنهکه، دهسهلاتداریهتی دهبی ههموو جیگریکی کارهکه بگرنه بهرچاو (ئهسلی 7 ((1)). بارودۆخی سهرمناپی راگواستنهکه ههسچییهک بووبیت، دهسهلاتداریهتییهک که سهلاهییهتی یاسایی ههینیت، بهرپرسیایهتییهشی ههیه یارمهتی وهدیهاستی ههل و مهرجیک بدات که تینیدا دهرهتان بۆ گهرانهوهی سهلامهتی خۆبهخشانهی ئاوارهکان بۆ سهر مال و حالیان بخولقیت (ئهسلی 28 ((1)). ههروهها ئهرکی سهرشانیانه یارمهتی ئاوارهکان بدهن بۆ دهست کهوتنهوهی ملک و مأل و شتومهکهکانیان و ئهگهر ئهوه گونجاو نههینیت، قهرهبوویهکی بهری و جی یان ههرشیاویکی دیکهی

11 توئیزینهوهی لیژنهی ناونهتهوهیی خاچی سوور، یاسای عورفی مرۆفخوازی: بهرگی 1: یاسای J-M Henckaerts و L Doswald-Beck بژارکراوی 2005، ("ICRC Customary IHL Study")، یاسای 129، لهم سهرچاوهیدا دهکوتیت:

www.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v2_rul_rule129

ههروهها پهیرهوی دادگای ناونهتهوهیی تاوانی رۆما، بهندی 8(2)(e)(viii) که راگواستنی به زوره ملیی نابهجی خهلهکانی مهدهنی و مکوو تاوانی شهس دههاته قهلم، لهم شوینه دهست دهکوتیت:

www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/ea9aeff7-5752-4f84-be94-0a655eb30e16/0/rome_statute_english.pdf

12 توئیزینهوهی لیژنهی ناونهتهوهیی خاچی سوور، یاسای عورفی مرۆفخوازی، یاسای 132، لهم شوینه دهست دهکوتیت:

www.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v2_rul_rule132

13 توئیزینهوهی لیژنهی ناونهتهوهیی خاچی سوور، یاسای عورفی مرۆفخوازی، یاسای 133، لهم شوینه دهست دهکوتیت:

www.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v2_rul_rule133

14 توئیزینهوهی لیژنهی ناونهتهوهیی خاچی سوور، یاسای عورفی مرۆفخوازی، یاسای 50، لهم شوینه دهست دهکوتیت:

www.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v2_rul_rule50 ههروهها پهیرهوی دادگای ناونهتهوهیی تاوانی رۆما، بهندی 8(2)(e)(ii)

لهم شوینه دهست دهکوتیت:

www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/ea9aeff7-5752-4f84-be94-0a655eb30e16/0/rome_statute_english.pdf

15 ئوسوولی رینوما یووئین سهبارهت به ئاوارهبوونی ناوخوی، لهم شوینه دهست دهکوتیت:

documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G98/104/93/PDF/G9810493.pdf?OpenElement

7. ئەنجام و راسپاردەكان

ئاوارة عەرمبەكانى ناوخۆيى لە ناومندى عىراق و ھەريمى كوردستان-عىراق بە دەست بەرپو مەيرانى جىباوازى كارەكانەو بەردەوام تووشى دەستدرىژىي چەند قات بوونەتەو: كاتى كە لە خاكى ژىر دەسەلاتى دەولەتى ئىسلامىدا بوون، لە ماوەى سەفەرى ھەلاتىياندا، و راست لەم شۆيانەش كە داواى پەناگە و پارىزان دەكەن. زۆرىكيان ھەلبۇزار دىتىكى كەمىيان لەبەردەستدايە، بەھوى ئەم راستىيەو كە نە دەتوانن بە سەلامەت بگەرنەو مائەكەمىيان و نە دەشتوانن ژيانىك لە شوئىنى دىكە بنىات بنىن. نازادىي جولا نەمىيان كەوتوتە بەر بەزەمىي رەوتىكى بىرۆكراسى لىئىل و پىش بىنى نەكراو كە لە نىوان پارىزگاكەن و لە ناوخۆى ھەركامىكەياندا دەگۆرئىت و بە ھوى گەندەلبيەو ئالۆز بوو، و بە كەردەو و اتاى ئەمەو ھەيە كە بەشى گەورە لەم رەنج و نارەحتىيە بو ئەم كەسانە دانراو كە جئ بەزەمىي تىرەن و ھەژارتىرەن، كەس نىيە پشنگىرىيان بكات و ھىچ پەيوەندىك و پارەيەكيشيان نىيە.

دەسەلاتدارىەتى كورد و عىراقى دەبى پىكەو ئىش بەكەن بو خولقاندنى ژىنگەيىكى ئەوتو كە دەرمەتان پىك بەئىنئىت بو گەرانەمەو دىخوازەنە و سەلامەتى ئاوارەكانى ناوخۆيى. رىكخراوى لىبووردنى نىودەولەتى بو قەربوو كەردنەمەو ئەم دەستدرىژىيانەو وا رەوبەرووى ئاوارەكانى ناوخۆيى و دانىشتوانى عەرمبى كەركوك بوئەو و بو بەرگىرەكەردن لە دووپات بوونەمەو مەيان لە ناوچەكانىتر، بە شارى خانەقەينى پارىزگەي دىالەو، ئەم راسپاردانە رادەگەيىنئىت:

بو دەسەلاتدارىەتى كوردى:

فەرمانى راگواستنى ھاوالتىيان بوەستىنن، مەگەر كاتىك كە بو ئاسايشى خۆيان پىويست بىت يان لەبەر ھۆكارى ناگۆزىرى سوپاىي. لە ھەل و مەرجىكەشدا كە راگواستن چارى ناچار بىت، دىلئىي پىك بىنن كارى راگواستتەكە بە شۆمىەك بەرپو بەچىت كە لە بارى ئاسايش، خوار دەمەنى، تەندروستى و پاك و خاوينىيەو جىگەي رەزامەندى بىت و خانووبەرى بەرئ و جئ بو ئەم كەسانەو وا رادەگۆزىرەن دابىن بەكرىت، و ئەندامانى بنەمائەش لە يەكتەر جيا نەكەرنەو.

دەست بەجئ و ئىرانكەردنى مالى و ملكى خەلكانى مەدەنى؛ گەرانەمەو بەزۆرەملىي كەسانىك بوەستىنن كە لە ناوخۆى و لاتدا ئاوارە بوون؛ و دەركەردنى بە زۆرى دانىشتوانى پارىزگەي كەركوك لەم مالىانەو وا لە شارى كەركوك، يان گوندەكانىدا، خاوەنىەتى دەكەن يان بەكرىيان گرتوون و جىگەر كەردىيان لە كامپەكان.

قەربووى ھەموو ھاوالتىيەك بەكەنەو كە مالى يان ملكىيان لە لايمەن ھىزە ئەمىنيەكانەو بە غەيرە قانونى و ئىران كراو و ئەوانەش وا بە زۆر مالىان پى چۆل كراو؛ ھەروەھا مۆلەت بەدەنە ئەم ھاوالتىيانەو وا مالىان لئ و ئىران بوو، دروستى بەكەنەو يان مالىكى جىگەرى مالى خۆيان پى بەدەنەو كە بتوانرئىت لەگەل ئەمەو خۆياندا بەراورد بەكرئىت. بە بئ ھىچ مەرجىك كارتى ھەوبە و ھەموو بەلگەيەكى سەرمەكيبى تر بەدەنەو بە عەرمبى دانىشتووى كەركوك و ئاوارەكانى ناوخۆيى.

ھەموو بەرەستىكى ھەمسكارانە و ھاوآواردن لە سەر نازادىي جولا نەمەو عەرمبى سوننە و ئاوارەكانى ناوخۆيى ھەلبۇگەرن و كۆتايى بىنن بە دەركەردنى ئاوارەكانى ناوخۆيى لە سەر بنەماى ئاسايش.

مۆلەت بەدەن و كار ھاسانى بەكەن بو ئەم كەسانەو وا بە زۆر راگۆزىراون بتوانن بە رەزامەندى خۆيان و بە سەلامەت بگەرنەو سەر مالى و ھالى خۆيان و رەوتىكى شەفەف دابەمەزرىن بو ناگادار كەردنەمەو دانىشتوانى راگۆزىراو لە چۆنىەتى دەست راگەيشتن بە مائەكەمىيان و دۆخى ئەم زىانانەو بە گوندەكەمىيان گەيشتوو و ئەم رەوت و پىوانانەو وا بو دانىشتوان پىويستن لە پىناو وەرگرتنى مۆلەتى گەرانەمەو بو سەر مالى و گوندەكانىيان.

بۆ دەسەلاتدارانى ھۆكۈمەتى عىراق :

مۆلەت بىدەن و كارھاسانى بىكەن بۆ ئەوكەسانەى وا بە زۆر راگويزراون بتوانن بە رەزامەندى خۆيان و بە سەلامەت بىگەرئىنەو سەر مأل و خالى خۆيان و رەوتتىكى شەفاف دابمەزىنن بۆ ئاگادار كىردنەوئى دانىشتووانى راگويزراو لە چۆنىەتى دەست راگەيشتن بە مألەكەيان و دۆخى ئەو زىيانەى بە گوندەكەيان گەيشتوو و ئەو رەوت و پىوانانەى وا بۆ دانىشتووان پىويستن لە پىناو وەرگرتتى مؤلەتى گەرانەو بە سەر مأل و گوندەكانيان.

دەست بەجى كۆتايى بەينن بە سىياسەتى بەرگىرەردن لە كەس و كارى گومانلىكرائوانى ئەندامىەتى دەولەتى ئىسلامى بۆ گەرانەوئىيان بۆ ناو مألەكەيان.

بەرگىرە بىكەن لە ھىرشى تۆلە سەندنەو بە سەر ئەوانەى وا گەرانەتەو، لە رىگەى بەرئىو بەردنى رىبەرايەتى و كۆنترۆلىكى كاراى ھىزە چەكدارەكانى عىراقەو بەسەر مىلىشيا نىوہ سوپاىيەكاندا، و دانانى چاومدىرىيەكى بەكرەو و شىوازىكى بەرپىسايەتى بۆ دام و دەزگا مەدەنىيەكان.

رئیکراوی لئیووردنی
ئیودهولتهی بزووتتهوهیهکی جیهانییه
بؤ مافهکانی مروّف.

کاتی که بیعدالتهی دهرحقی به تاکه
کهسیک دهکریّت ئیمه ههموومان به
ههندی وهردهگرین.

"گوايه دهبي بچين بو کوي؟"

ویرانکاری و راگواستنی به زور له کهرکووک

دوای هیرشی مهرگیار و بهباشی ریکخراو و جیگهی سهرسوورمانی نهو گرووپه چهکارهی وا خزی به دموآلمتی نیسلامی (د ا) ناودهبات، بو سهر پاریزگای کهرکووک له ۲۱ی تشرینی یهکهمی ۲۰۱۶دا، عهرمی ناوارمبووی کهرکووک و عهرمی نیشتهجیی پاریزگاکه، توشی نشوستی هاتوون. لیکولینهوهی ریکخراوی لیبووردنی نیودموآلمتی دهریدهخات که، له وهلامی هیرشهکهدا، دسهلاتداریهتی له کهرکووک مالی سهدان عهرمی سوننهی دانیشتووی کهرکووک و نهو عهرمیانهی ویران کردوه که له پاریزگاکانی نهمنبار، دیاله و سهلاحهددینهوه ههلاتیوونه نهوئ و به زوره ملی سهدان بنهمالهیبانی دوای دهرکردن له کهرکووک، ناردوته ناو کامپهکانهوه.

لیکولهرکان ههروهها دهریدهخمن که هیزه نهمنیبهکان له کهرکووک فهرمانیان به دانیشتووانی عهرمب و خهلکانی ناواری ناوخویی (IDPs) داوه بگهرینهوه شوینه نهسلاییهکانی خزیان و بهلگهی ههویهکانیان لی زهوت کردوون. باوهکوو ههرشهی دژ بهو ناکهکسانه تا ئیستا بهریوه نهبراه، بهلام ئیستاش له ژیر ههرشهی دهرکران و گهرانهوهی بهزورهملیدان.

ریکخراوی لیبووردنی نیودموآلمتی به توندی داوا له دسهلاتداریانی کورد دهکات دهست بهجی کوتایی بینن به راگواستنی زوره ملی و تیکدانی ناقانونیی مالی دانیشتووانی عهرمب و ناواریه ناوخویییهکان و بهلین بدن ناواریه ناوخویییهکان نهئیرنه دهرهوهی ناوچهکانی ژیر دسهلاتی حکوومهتی ههریمی کوردستان، یان به ههوسکاری گوشار نهخهفه سهر دانیشتووانی عهرمب بوئهوهی به زور له مالهکانیان دهر بکهن و له ناو کامپهکاندا نیشتهجینیان بکهن.